

Tweede Kamer der Staten-Generaal, vaste commissie
voor VWS
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
22 november 2017
Ons kenmerk
TIP/U201700886
Telefoon
(070) 373 8760
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Inzet gemeenten wetgevingsoverleg 4 december jeugd

Geachte woordvoerders,

Op maandag 4 december bespreekt u het Jeugd-deel van de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, voor het eerst met een nieuwe minister en in een nieuwe samenstelling van de Tweede Kamer. In deze brief:

1. Geven gemeenten aan waar zij drie jaar na de decentralisatie van de jeugdzorg staan, welke ontwikkelingen en positieve voorbeelden zij in het land zien.
2. Kaarten we knelpunten aan. In steeds meer gemeenten spelen tekorten. We vragen u gemeenten daarin financieel tegemoet te komen.

Het regeerakkoord geeft met betrekking tot de jeugdhulp en de samenwerking met het onderwijs en het bredere sociale domein aan dat gemeenten de ruimte krijgen om de vanaf 2015 ingeslagen richting naar meer preventie, ontschotting en het dichtbij huis organiseren van hulp, voort te zetten. Daar zijn we vanzelfsprekend blij mee. Tegelijkertijd zien we de vernieuwing zwaar onder druk staan in die gemeenten die forse tekorten hebben. Zonder een oplossing voor die tekorten komt de transformatie op een aantal plekken niet van de grond. Een aantal gemeenten dreigt er zelfs financieel aan onder door te gaan.

Op de dag van het wetgevingsoverleg wordt in Amersfoort het festival der verantwoording gehouden. Daarin laten gemeenten zien wat ze doen in het sociaal domein. Gemeenten laten dat ook graag aan u zien, ook als u die dag niet in Amersfoort bent. Benader de VNG gerust om één van deze praktijkverhalen alsnog te horen.

Statement 24 uursbijeenkomst zorglandschap

In juli waren zo'n 60 personen uit de jeugdhulpsector en gemeenten bij elkaar om na 2,5 jaar Jeugdwet te bespreken wat goed gaat en wat beter kan. Het [statement](#) dat na afloop is gepubliceerd, omvat in de kern de agenda voor de komende periode. Zo benadrukt het de grote betekenis van professionals die de jeugdhulp dagelijks uitvoeren. Het is belangrijk hen te waarderen en de erkenning te geven die hen toekomt. Gelukkig zijn er steeds mensen die graag in de jeugdhulp willen werken, maar de hoge werkdruk, de zwaarte van de problematiek en de her en der ontstane tekorten vormen wel een bedreiging. Mede daarom is dit één van de thema's voor een arbeidsmarktagenda jeugd, die we onder leiding van het ministerie van VWS de komende tijd opstellen. In de bijeenkomst van juli is verder gesproken over complexe casussen die (ook in het oude stelsel) door het ontbreken van maatwerk niet goed geholpen werden. Gemeenten en aanbieders zijn inmiddels volop aan de slag om expertteams op regionaal niveau in te richten, voor zover die teams er nog niet waren. Het streven is dit tegen het einde van dit jaar landelijk dekkend te laten zijn. We zien in de praktijk dat het organiseren van de hulp rondom de vraag van een kind, in plaats van het bestaande aanbod centraal te stellen, betere zorg oplevert.

Jongeren en ouders

In de 24 uursbijeenkomst is afgesproken om een volgende keer (in 2018) ook jongeren en ouders uit te nodigen. Veel gemeenten hebben voor het brede jeugdbeleid al ervaring met jongerenraden of met kinderburgemeesters. Ook zijn op veel plekken ervaringsdeskundigen uit de jeugdhulp actief om gemeenten te adviseren. In december organiseert de VNG een bijeenkomst met vertegenwoordigers van cliëntenorganisaties om na te gaan hoe zij voortaan bij landelijke overleggen tussen gemeenten en aanbieders structureel als eigen partij en met een eigen stem betrokken kunnen zijn. Ook zullen we gezamenlijk de inmiddels bestaande vertegenwoordigingen van kinderen en ouders openbaar maken, zodat deze voor alle gemeenten en regio's beschikbaar en benaderbaar zijn.

Basisjeugdhulp versterken

Een belangrijke opdracht aan gemeenten is het versterken van het opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang en het dichterbij organiseren van de basisjeugdhulp. Veel gemeenten hebben inmiddels goede ervaringen met het direct bieden van jeugdhulp bij de huisarts. Hierdoor blijft het aantal doorverwijzingen beperkt tot de noodzakelijke, waardoor kinderen sneller hulp krijgen, hetzij bij de huisarts, hetzij bij specialist naar wie wordt doorverwezen. Op veel plekken wordt jeugdhulp inmiddels ook op school aangeboden. Veel gemeenten hebben consultatie-afspraken met specialistische aanbieders zodat ze hen om advies kunnen vragen zonder dat ze een kind formeel hoeven door te sturen. Deze investering in basisjeugdhulp hebben gemeenten wel moeten doen binnen een krimpend budget. Dat is dan ook een directe verklaring voor de tekorten in veel gemeenten. De extra inzet op basisjeugdhulp leidt namelijk niet direct tot een dito daling van andere vormen van jeugdhulp. In de Jeugdwet hebben ook niet-gemeentelijke verwijzers, zoals de huisarts of de Gecertificeerde Instelling (GI) een verwijzingsmogelijkheid. Bovendien verstrekken gemeenten veel basisjeugdhulp aan gezinnen die nog nooit hulp hebben gekregen, terwijl ze die wel nodig hebben. Ook dit zet de investeringen in deze basisjeugdhulp onder druk. Dit maakt tekorten bij gemeenten verklaarbaar, maar ook urgent.

Regionaal en bovenregionaal

De uitvoering van de Jeugdwet vraagt regionale samenwerking. Om efficiënt en effectief te werk te gaan hebben gemeenten zelf besloten om in 42 regio's samen te werken. Het programma zorglandschap helpt hen bij deze regionale en bovenregionale samenwerking, en hier ligt ook in 2018 nog een opgave. In deze periode is op het IDFA een documentaire te zien die indringend

aangeeft wat het effect op een kind is om jarenlang in instellingen te verblijven. De documentaire laat de spanning zien tussen enerzijds professionals die zich met de beste wil van de wereld inzetten en anderzijds het kind voor wie het niet goed is om lang buiten de context van een gezin te zijn. Dit geeft aan hoe belangrijk het is om intensieve hulp thuis te kunnen bieden, bijvoorbeeld pleegzorg. Het actieplan Pleegzorg bevat hiervoor duidelijke speerpunten voor de komende tijd.

De VNG heeft vanaf 2015 landelijke raamcontracten gesloten met aanbieders die een specifieke functie vervullen die regionaal of bovenregionaal niet voorhanden is. Dat betreft onder andere jeugdhulp aan dove of slechthorende kinderen en jeugdhulp aan kinderen met een bijzonder heftige eetstoornis. Onlangs heeft de VNG nieuwe contracten gesloten, die ook de komende jaren blijven bestaan.

Vanaf 1 april 2018 stopt de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) in zijn huidige vorm. De VNG heeft eerder samen met de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) aangegeven dat een andere vorm inderdaad in de rede ligt, maar dat een aantal functies wel overeind moet blijven. Gelet op het schaalverschil tussen gemeenten en aanbieders en gelet op de korte tijd na 1 januari 2015, zijn we van mening dat we nog niet zonder tijdelijke liquiditeitssteun kunnen. Ook vervult de TAJ een nuttige rol als instellingen en gemeenten onderling in een impasse zitten. We gaan er vanuit dat hiervoor een oplossing komt.

Ook willen wij graag meer aandacht voor – zoals ook het regeerakkoord benoemt – het vereenvoudigen van de combinatie van passend onderwijs en zorg. Gemeenten willen niets liever dan deze combinatie in overleg met het onderwijs eenvoudiger en eenduidiger te regelen. Gemeenten moeten wel voldoende middelen beschikbaar hebben voor bijvoorbeeld cliëntondersteuning.

Evaluatie Jeugdwet

In het voorjaar van 2018 zal de evaluatie van de Jeugdwet worden toegestuurd aan de Tweede Kamer. Wij vragen aandacht voor de aansluiting van de jeugdwet op andere wettelijke kaders. Bij jongvolwassenen (18-/18+) zetten we bijvoorbeeld jeugdhulp in omdat de Wet langdurige zorg (Wlz) strenge toegangscriteria kent, de zorgverzekeringswet (maar ook wmo) eigen bijdrages rekent, terwijl de participatiewet flexibiliteit mist waardoor maatwerk leveren moeilijk is. De flexibiliteit van de Jeugdwet ten opzichte van andere wettelijke kaders is inhoudelijk gewenst, maar ook één van de redenen voor de tekorten die veel gemeenten op het jeugd domein hebben.

Aanbesteding en administratieve lasten

Als u deze begroting bespreekt, zijn veel aanbestedingen van gemeenten afgerond. Gemeenten hebben aanbesteed omdat dit voortvloeit uit de Europese richtlijn die in juni 2016 in nationale wetgeving is vertaald. Zoals bekend zijn er veel klachten van aanbieders over administratieve lasten, over de hoogte van tarieven, en de beperkte dialoogmogelijkheden als gevolg van aanbestedingen in het bijzonder. Aanbestedingen verhouden zich slecht tot de behoefte een intensieve en langjarige relatie op te bouwen. De kritiek raakt ook de noodzaak om opdrachten boven de 750.000 euro te moeten aanbesteden, waarbij niet de grootte van de aanbieder maar van de opdracht centraal staat. Dit is één van de redenen waarom vrijgevestigden te kampen hebben met administratieve lasten. Om zicht te krijgen op de veelheid en diversiteit aan knelpunten wil de VNG met VWS en aanbieders verkennen welke knelpunten het gevolg zijn van een gemeentelijke toepassing van de regels en welke van de regels als zodanig. Ook de gevolgen van rechterlijke uitspraken moeten daarin worden meegenomen. Deze verkenning moet uiterlijk aan het einde van het eerste kwartaal van 2018 gereed zijn, zodat ze voor de inkoop gericht op 2019 en verder nog dienst kan doen. Overigens zien we dat veel regio's gekozen hebben voor meerjarige contracten

(vaak vanaf 2018), waardoor de piek aan aanbestedingen dit jaar waarschijnlijk niet representatief is voor een gemiddeld jaar.

Tekorten bij gemeenten en inzet transformatiefonds

Steeds meer gemeenten melden zich bij de VNG met forse tekorten op jeugdhulp. Ook een eerdere enquête van de NOS toonde dit beeld. Sommige gemeenten kunnen dit compenseren met overschotten binnen het brede sociale domein, maar dat geldt lang niet overal.

Kamerbreed is uitgesproken om de bezuiniging op de volumegroei van de wijkverpleging terug te draaien. Voor gemeenten is er in 2018 geen enkele volume-indexatie voor de jeugdhulp. Ook in de periode van 2015 tot en met 2017 was er sprake van een zeer bescheiden volume-indexatie; lager dan de volume-indexatie die het Rijk zelf hanteerde en lager dan de volumegroei die het SCP voor die jaren raamde. Gecombineerd met de bezuiniging die in 2017 is opgelopen tot 450 miljoen, schiet dat grote gaten in de begroting van gemeenten. In de jaren voor de decentralisatie was er ieder jaar een volume-indexatie die veel groter was. Het is volstrekt onrealistisch te veronderstellen dat gemeenten in staat zijn jeugdhulp toegankelijker te organiseren terwijl het budget onvoldoende meeloopt met de zorgvraag en zij ook een bezuiniging die oploopt tot 450 miljoen dienen op te vangen.

Het onderdeel worden van de algemene uitkering biedt pas vanaf 2020 een volume-indexatie, en is voor eerdere jaren geen oplossing. We vragen u er bij het kabinet op aan te dringen deze middelen alsnog ter beschikking te stellen. Op die manier kan een budget gevormd worden voor gemeenten die fors tekort komen op jeugdhulp en dit in het bredere sociale domein niet kunnen compenseren.

Als er een oplossing is voor deze tekorten, dan is er ook ruimte om de in het regeerakkoord toegezegde 54 miljoen, naast de al door gemeenten ter beschikking gestelde 54 miljoen, te besteden aan transformatie.

Wij gaan graag met u over de inhoud van deze brief in gesprek!

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Algemeen directeur